

Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1995/96–2000

(skr. 2000/01:104)

Sammanfattning

Finansutskottet gör i allt väsentligt samma bedömningar som regeringen i utvärderingen av statens upplåning och förvaltning av statsskulden under budgetåren 1995/96–2000. Utskottet konstaterar i likhet med föregående år att det inte är möjligt att dra entydiga slutsatser främst med hänsyn till de problem som föreligger vid en bedömning av resultatet inom upplåningen på den inhemska nominella marknaden.

Regeringens riktlinjebeslut för åren 1999 och 2000 syftade i allt väsentligt till att hålla andelarna oförändrade för de tre skuldslagen: lån i utländsk valuta, nominella lån i svenska kronor och reala lån i svenska kronor. I riktlinjerna för år 2000 angavs att den genomsnittliga löptiden i den nominella kron- och valutaskulden skulle reduceras från 3,0 år till 2,7 år vid utgången av år 2000. Den reducerade löptiden beräknas ha gett en kostnadsbesparing på 800 miljoner kronor. Utskottet understryker att resultatet bör tolkas med försiktighet men instämmer i regeringens bedömning att besparingar kan förväntas uppnås utan att risken i skuldförvaltningen ökar mer än marginellt. En djupare utvärdering bör dock anstå tills en längre tidsperiod är tillgänglig för utvärdering.

Det kvantitativa målet för *kronskulden* har inte uppfyllts. Det negativa resultatet uppstod under budgetåret 1995/96, och det är svårt att göra en entydig bedömning av utfallet för budgetåret. Riksgäldskontoret har inte bedrivit någon aktiv förvaltning av den nominella kronskulden. I det perspektivet framstår en tillbakablickande utvärdering gentemot en riktmarkesportfölj för den nominella kronskulden som mindre meningsfull.

Det kvantitativa målet för *valutaskulden* har däremot uppnåtts. Riksgäldskontoret har även presterat ett bättre resultat än anlidade externa förvaltare och valutaskuldförvaltningen kan därmed betraktas som framgångsrik.

Målet för upplåningen i *realobligationer* för femårsperioden jämfört med upplåning i nominella statsobligationer har uppnåtts. Hushållsupplåningen

gav ett samlat positivt resultat på en knapp miljard kronor jämfört med motsvarande upplåning på penning- och obligationsmarknaden. Däremot har ett positivt resultat inte uppnåtts i samtliga upplåningsinstrument för hela perioden.

Utskottet ser positivt på sparformen *Riksgäldsspar*. Till skillnad från vad som anförs i två motioner vill utskottet att Riksgäldsspar skall utvecklas och inte avvecklas.

Utskottet finner i likhet med regeringen att Riksgäldskontoret sammantaget har förvaltat skulden i enlighet med det övergripande målet för stats-skuldpolitiken.

En reservation har fogats till betänkandet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund.....	6
Ny beslutsmodell.....	6
Principer för utvärdering	7
Lånebehovet och statsskulden under budgetåren 1995/96–2000.....	7
Utskottets överväganden	9
Skrivelsen.....	9
1 Utvärdering av regeringens beslut om riktlinjer	9
1.1 Principer för utvärderingen.....	9
1.2 Regeringens beslut om riktlinjer.....	9
1.3 Regeringens bedömning	10
2 Utvärdering av Riksgäldskontorets strategiska beslut	10
2.1 Principer för utvärdering av Riksgäldskontorets strategiska beslut	10
2.2 Riksgäldskontorets strategiska beslut	11
2.2.1 Fördelning på skuldslag	11
2.2.2 Duration för den nominella skulden.....	11
2.2.3 Valutasammansättning.....	11
2.3 Regeringens bedömning av Riksgäldskontorets strategiska beslut	12
3 Utvärdering av Riksgäldskontorets operativa beslut	12
3.1 Upplåning i nominella kronor.....	12
3.1.1 Principer för utvärderingen.....	12
3.1.2 Resultat	12
3.1.3 Regeringens bedömning	13
3.2 Upplåning i utländsk valuta.....	13
3.2.1 Principer för utvärderingen	13
3.2.2 Resultat	13
3.2.3 Regeringens bedömning	14
3.3 Upplåning i realobligationer.....	15
3.3.1 Principer för utvärderingen.....	15
3.3.2 Resultat	15
3.3.3 Regeringens bedömning	16
3.4 Upplåning från hushållen	16
3.4.1 Principer för utvärderingen.....	16
3.4.2 Resultat	16
3.4.3 Regeringens bedömning	17
3.5 Teliaaffären	17

3.6 Regeringens sammanfattande bedömning av	
Riksgäldskontorets operativa beslut.....	18
Motionerna	18
Utskottets ställningstagande	18
Allmänt om utskottets utvärdering	18
Utvärdering av regeringens beslut	19
Utvärdering av Riksgäldskontorets beslut	20
Fördelning av skulden på olika skuldslag.....	20
Duration för den nominella skulden	20
Valutasammansättning i valutaskulden.....	20
Lån i utländsk valuta.....	20
Nominella lån i svenska kronor	21
Telia.....	21
Reala lån i svenska kronor	22
Upplåning från hushållen.....	22
Riksgäldsspar.....	22
Reservation.....	23
Riksgäldsspar (punkt 3) (m, kd, fp)	23
Bilaga	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	24
Regeringens skrivelse.....	24
Följdmotion	24
Motion från allmänna motionstiden.....	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Regeringens beslut om riktlinjer för statens upplåning och skuldförvaltning

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om regeringens beslut om riktlinjer för statens upplåning och skuldförvaltning samt lägger regeringens skrivelse 2000/01:104 i denna del till handlingarna.

2. Riksgäldskontorets beslut om statens upplåning och skuldförvaltning

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om Riksgäldskontorets beslut om statens upplåning och skuldförvaltning samt lägger regeringens skrivelse 2000/01:104 i denna del till handlingarna.

3. Riksgäldsspar

Riksdagen avslår motionerna

2000/01:Fi39 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) och

2000/01:Fi509 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (fp) yrkande 2.

Reservation (m, kd, fp)

Stockholm den 31 maj 2001

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Anna Åkerhielm (m), Carin Lundberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Tommy Waidelich (s), Carl-Axel Johansson (m) och Lars Bäckström (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen skall senast den 25 april varje år lämna en utvärdering av statskuldsförvaltningen till riksdagen. Utvärderingen lämnas i form av en skrivelse. I årets skrivelse behandlas regeringens riktlinjer för statsskuldens förvaltning åren 1999 och 2000 samt Riksgäldskontorets upplåning och skuldförvaltning under budgetåren 1995/96–2000. Utvärderingen av statskuldspolitiken görs på tre nivåer: regeringens riktlinjer, Riksgäldskontorets strategiska beslut om delmål och riktlinjer för den operativa förvaltningen samt kontorets operativa förvaltning av statsskulden.

Bakgrund

Ny beslutsmodell

I maj 1998 fattade riksdagen beslut (prop. 1997/98:154, bet. 1997/98:FiU29, rskr. 1997/98:253, SFS 1998:659) om en ny målformulering och beslutsstruktur för statsskuldspolitiken. Enligt den nya formuleringen är målet för statskuldsförvaltningen att statens skuld skall förvaltas så att den långsiktiga kostnaden minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen skall ske inom ramen för de krav som penningpolitiken ställer.

Verksamhetsåret 2000 var det andra året som omfattades av det nya regelverket avseende målformulering och beslutsstruktur.

Det regelverk som infördes verksamhetsåret 1999 innebar följande:

- Regeringen, i stället för att som tidigare enbart ange riktlinjer för omfattningen av valutaupplåningen, anger riktlinjer för hela statsskuldens sammansättning och genomsnittliga löptid,
- Riksgäldskontorets styrelse ansvarar för att det övergripande målet och riktlinjerna omsätts i riktmärken och delmål. Det benämns i årets skrivelse som Riksgäldskontorets strategiska beslut,
- Riksgäldskontoret ansvarar sedan för den operativa förvaltningen.

Genom den nya ansvarsfördelningen tas de övergripande besluten om statsskuldens sammansättning och löptid av regeringen. Därmed ligger ansvaret för övervägandena om fördelningen av den totala portföljen mellan olika skuldsdrag på grundval av risker och förväntade kostnader på politisk nivå. Regeringens beslut baseras på förslag framtagna av Riksgäldskontoret.

Ansvarsfördelning och beslutsordning för ett enskilt verksamhetsår kan sammanfattas på följande sätt:

- Riksgäldskontoret lämnar senast den 1 oktober förslag till riktlinjer för det kommande året till regeringen.

- Regeringen fattar senast den 15 november beslut om riktlinjer för statskuldsförvaltningen för det kommande året.
- Statsskulden förvaltas av Riksgäldskontoret i enlighet med riktlinjerna.
- Riksgäldskontoret lämnar senast den 15 februari till regeringen en årsredovisning för det gångna året.
- Regeringen lämnar senast den 25 april en utvärdering i form av en skrivelse till riksdagen. Genom att skrivelsen lämnas vid denna tidpunkt finns det möjlighet för regeringen att ta hänsyn till riksdagens synpunkter inför beslut om riktlinjer för det kommande året.

Regeringen fattade november 1998 och 1999 riktlinjebeslut i enlighet med den nya beslutsstrukturen för statsskuldsförvaltningen. Besluten avsåg verksamhetsåren 1999 och 2000. Nu utvärderas år 2000.

Principer för utvärdering

I den föreliggande skrivelsen framhålls att målet för statens upplåning och förvaltning av statsskulden är långsiktigt. Det är därför naturligt att utvärderingen sker i ett sådant tidsperspektiv och på ett sådant sätt att tillfälliga variationer i resultatet utjämnas. Regeringen har därför under de senaste åren funnit det lämpligt att tillämpa femåriga utvärderingsperioder.

Avgörande för vilka kostnader och risker som uppstår i förvaltningen av statsskulden är besluten om skuldens fördelning på olika skuldslag och löptiderna för dessa. Det innebär att kostnaderna för och risken i statsskulden i mycket stor utsträckning bestäms i regeringens beslut om riktlinjer och Riksgäldskontorets beslut om delriktmärken. Resultaten i den operativa förvaltningen mot delriktmärkena utgör det tydligaste måttet på förvaltningens effektivitet, men är i sammanhanget underordnade de mer övergripande besluten.

Utskottets utvärdering i detta betänkande är uppdelad på de tre nivåerna: regeringens riktlinjer, Riksgäldskontorets strategiska beslut och Riksgäldskontorets operativa förvaltning.

Lånebehovet och statsskulden under budgetåren 1995/96–2000

En utförlig redovisning över lånebehovets och statsskuldens utveckling redovisas i skrivelsen på s. 5–10 samt i ett utdrag ur Riksgäldskontorets årsredovisning för år 2000 som ingår som bilaga till skrivelsen. Statsskuldens sammansättning åren 1995/96–2000 kan sammanfattas i följande tabell.

Tabell. Statsskuldens sammansättning fördelat på skuldslag vid utgången av budgetåren 1995/96–2000, exklusive skuldskötselåtgärder

Miljarder kronor och i procent av total statsskuld

	1995/96	1997	1998	1999	2000	Andel av statsskuld
Statsobligationer	639	683	686	679	604	47,1%
Statsskuldväxlar	180	144	226	244	275	21,5%
Dagslån	5	25	11	0	0	0,0%
Premieobligationer	60	61	59	54	50	3,9%
Riksgäldskonto	12	7	6	3	2	0,1%
Allemansspar	44	30	0	0	0	-
Riksgäldsspar, nominellt	0	3	5	6	7	0,5%
Nom. lån i svenska kronor	939	952	992	986	937	73,2%
Realobligationer	74	92	94	97	101	7,9%
Riksgäldsspar, realt	0	0	0	1	1	0,1%
Reala lån i svenska kronor	74	92	94	98	102	8,0%
Lån utländsk valuta	398	386	363	291	241	18,8%
Statsskuld, exklusive skuldskötsel	1 412	1 430	1 449	1 374	1 281	100%

Källa: Riksgäldskontoret.

Anm.: Skuld i utländsk valuta är omvärderad till valutakurser vid respektive årsslut.

Utskottets överväganden

Skrivelsen

1 Utvärdering av regeringens beslut om riktlinjer

1.1 Principer för utvärderingen

Regeringens riktlinjebeslut bör enligt regeringen utvärderas direkt mot målet att långsiktigt minimera kostnaderna för förvaltningen av statsskulden med hänsyn tagen till risken i förvaltningen. Den kostnad som avses mäts i absoluta termer snarare än i förhållande till någon riktmärkesportfölj. Ett krav på en sådan ansats är att utvärderingen styrs av principer som lagts fast i förväg. I annat fall riskerar utvärderingen att bli godtycklig eftersom det i efterhand alltid går att konstruera andra riktlinjer som skulle ha gett lägre kostnader och/eller lägre risk.

Vidare bör utvärderingen göras ifrån ett antal stiliserade och tydligt differentierade skuldportföljer. En av de analyserade portföljerna bör vara en status quo-portfölj, dvs. en portfölj som beskriver egenskaperna hos skulden i utgångsläget och under i princip oförändrade riktlinjer.

Regeringen menade också att överväganden om kostnader och risktagande bör vara av långsiktig och strategisk karaktär för att överensstämja med målet för statsskuldspolitiken. Kortsiktiga bedömningar om utvecklingen av räntor och växelkurser bör inte vägas in i riktlinjebeslutet.

Statens riskbenägenhet bör vara en central aspekt i beslutet av riktlinjer. Kvantitativa mått bör utgöra utgångspunkten i analysen men bör kompletteras med kvalitativa överväganden och bedömningar.

1.2 Regeringens beslut om riktlinjer

Regeringens beslut om riktlinjer för år 1999 och år 2000 syftade i allt väsentligt till att hålla skuldens portföljandelar oförändrade. Skälet var att det saknades tillräckligt underlag för att fastställa vilka andelar för de olika skuldslagen som är önskvärda.

Riktlinjerna för år 2000 innebar att skulden i utländsk valuta skulle amorteras med 25 miljarder kronor med en tillåten avvikelse uppåt eller nedåt med 15 miljarder kronor. Denna nettoamortering av valutaskulden bedömdes vid oförändrade växelkurser resultera i en i stort oförändrad andel upplåning i utländsk valuta i förhållande till den totala statsskulden.

Riktlinjebeslutet för den reala skulden år 2000, liksom för år 1999, angav att reallånestocken inte skulle minska annat än om det var motiverat av marknadsvårdande skäl.

Riktlinjen för den nominella kronupplåningen angav att statens finansieringsbehov, utöver upplåningen i utländsk valuta och realobligationer, skulle täckas med nominella lån i kronor.

I riktlinjerna för år 2000 angav regeringen att den genomsnittliga durationen¹ i den nominella kron- och valutaskulden skulle minska, från ca 3,0 år under år 1999 till 2,7 år vid utgången av år 2000. Från detta riktmärke fick Riksgäldskontoret avvika uppåt eller nedåt med 0,3 år. Som skäl angavs att en sådan förkortning på längre sikt kan förväntas ge något lägre kostnader samtidigt som risken i förkortningen bedömdes som marginell.

1.3 Regeringens bedömning

Riktlinjebesluten för åren 1999 och 2000 avseende valutaamorteringen tog i princip sikte på en oförändrad valutaandel. En jämförelse med status quo-portföljen ger således ett nollresultat.

Den beslutade förkortning av durationen i den nominella skulden för år 2000 kan däremot utvärderas kvantitativt gentemot ursprungsportföljen.

Sammantaget visar beräkningarna att den totala skuldens genomsnittliga emissionsränta vid årets slut var omkring 8 baspunkter lägre vid en duration på 2,7 år än vid en duration på 3,0 år under hela år 2000. I kostnadsbesparing motsvarar detta ca 800 miljoner kronor.

Som Riksgäldskontoret påpekar skall man vara försiktig med att dra alltför långtgående slutsatser av beräkningarna. Dessa har gjorts med stiliserade portföljer som baserats på förenklade antaganden. Regeringens slutsats är att riktlinjebeslutet bör utvärderas i ett flerårigt perspektiv.

2 Utvärdering av Riksgäldskontorets strategiska beslut

2.1 Principer för utvärdering av Riksgäldskontorets strategiska beslut

De strategiska besluten fattas i allmänhet av Riksgäldskontorets styrelse. Utvärderingen avser de absoluta räntekostnaderna i termer av genomsnittliga emissionsräntor. Utvärderingen av de strategiska besluten omfattar flera centrala ställningstaganden:

- Beslut om fördelning av skulden på olika skuldslag inom ramen för de intervall som regeringen angett.
- Beslut om riktmärkesportföljer för den nominella kronskulden och valutaskulden; Riksgäldskontorets ställningstagande omfattar bl.a. beslut om genomsnittlig duration för riktmärkesportföljerna, beslut om fördelning av den genomsnittliga durationen mellan portföljerna, beslut om valutasammansättning i riktmärket för valutaskulden och beslut om riktmärke för den nominella kronskulden.

¹ Tidigare år har begreppet räntebindningstid använts. Både duration och räntebindningstid används för att mäta skuldens varaktighet (beträffande skillnad se tekniskt appendix s. 53 i skr. 2000/01:104).

- Beslut om mål för skuld- och marknadsvård.

2.2 Riksgäldskontorets strategiska beslut

2.2.1 Fördelning på skuldslag

Riksgäldskontoret amorterade drygt 27 miljarder kronor under år 2000. Avvikelsen från riktvärdet 25 miljarder kronor berodde på realiserade valutadifferenser och variationer i marginalsäkerheter. Avvikelsen var således i huvudsak av teknisk karaktär. Kontoret valde därmed att inte väga in bedömningar av t.ex. valutakursen i tillämpningen av valutamandatet.

Riksgäldskontoret fattade inte något strategiskt beslut om den reala upplåningen utöver vad regeringen angav i riktlinjerna.

Riktlinjebeslutet gav ett visst utrymme för Riksgäldskontoret att ta strategiska positioner i förvaltningen av kronskulden baserat på en mer långsiktig räntetro på den inhemska marknaden. Denna möjlighet utnyttjades inte.

2.2.2 Duration för den nominella skulden

Riksgäldskontoret valde, precis som för år 1999, att fördela riktmärkets genomsnittliga duration på två delriktmärken. Måldurationerna för den nominella kronskulden och valutaskulden var 3,0 år respektive 2,0 år vid utgången av år 2000. Detta ger en genomsnittlig duration på 2,7 år.

För år 2000 visar beräkningarna att en portfölj med 3,0 års duration i kronskulden och 2,0 års duration i valutaskulden gav både högre räntor och volatilitet än en portfölj med 2,7 års duration i båda skuldslagen. Motsvarande beräkning för år 1999 indikerade marginellt lägre räntekostnad (2 punkter) och lägre volatilitet (3 punkter) i portföljen med skilda löptider. De kvantitativa beräkningarna kan således inte påvisa några signifikanta kostnadsvinster av durationsuppdelningen.

2.2.3 Valutasammansättning

Inför år 2000 ökades andelen schweizerfranc i riktmärket med 5 procentenheter på bekostnad av andelen euro. Detta avsteg från riskminimeringen i valutariktmärket bedömdes medföra att de långsiktiga kostnaderna skulle kunna minska.

Under år 2000 var räntorna ca 1,4 % lägre i schweizerfranc än i euro. Francen stärktes dock mot euron med ca 5,3 % vilket sammantaget medförde ett negativt resultat på 3,9 % (motsvarande 900 miljoner kronor). Till större delen är kostnaderna orealiserade. Andelen schweizerfranc har hållits konstant i riktmärket för år 2001.

Under år 2000 tog också Riksgäldskontoret positioner på att euron skulle stärkas mot dollarn och, i viss mån, det brittiska pundet. Positionen byggde på

bedömningen att euron var lågt värderad mot dessa valutor och togs i den operativa förvaltningen av valutaskulden.

Kontoret beslöt därför den 19 december 2000 att andelen dollar i riktmärket skulle ökas med 6 procentenheter (från 14 till 20 %) och andelen euro i motsvarande grad skulle minskas (från 65 till 59 %).

2.3 Regeringens bedömning av Riksgäldskontorets strategiska beslut

Resultatet för år 2000 av de valda durationerna kan sägas bekräfta tidigare beräkning att skillnaderna i kostnader och volatilitet mellan de schabloniserade portföljerna är små. Utvärderingsperioden är ännu för kort för att några bestämda slutsatser skall kunna dras. Det har dock inte framkommit något som talar mot den gjorda uppdelningen av durationen mellan de bägge skuldslagen.

Resultatet av de förändringar som Riksgäldskontoret vidtagit i valutafördelningen i riktmärket för valutaskulden speglar utvecklingen under ett enskilt år och är därtill till större delen orealiserad. Med hänsyn till att utvärderingen syftar till att bedöma resultaten av statsskuldsköper över en längre tidsperiod är det för tidigt att utvärdera den strategiska positionen i schweizerfranc. Detta gäller även ändringen av andelen dollar som genomfördes så sent som i december år 2000.

3 Utvärdering av Riksgäldskontorets operativa beslut

3.1 Upplåning i nominella kronor

3.1.1 Principer för utvärderingen

De av Riksgäldskontorets styrelse fastställda riktmärkesportföljerna blir styrande för den operativa förvaltningen av respektive portfölj. Styrelsen fastställer även tillåtna avvikelser från riktmärkena som syftar till att skapa incitament till att bedriva en aktiv förvaltning av skulden för att nå högsta möjliga måluppfyllelse. Genom att beräkna vad det hade kostat att låna på det sätt som anges av riktmärkesportföljerna och jämföra med den faktiska kostnaden för upplåningen får man ett mått på resultatet av kontorets operativa förvaltning. Kostnadsberäkningarna inkluderar förändringar i skuldens marknadsvärde.

3.1.2 Resultat

Resultatet i den operativa förvaltningen av kronskulden uppgick till 227 miljoner kronor för år 2000. Riksgäldskontoret har sedan tidigare som praxis att inte väga in kortsiktiga bedömningar av ränteutvecklingen på den inhemska marknaden i förvaltningen av kronskulden. Skälet är främst kontorets dominerande ställning som låntagare på den obligationsmarknaden. Ett aktivt positionstagande skulle eventuellt kunna ge kortsiktiga vinster men å andra

sidan riskera orsaka staten högre kostnader på längre sikt. Resultatet på 227 miljoner kronor förklaras därför av brister i själva utformningen av kronriktmärket och bör inte betraktas som ett resultat baserat på medvetet positionstagande av Riksgäldskontoret.

Resultatet för perioden 1995/96–2000 uppgick till –14,4 miljarder kronor. Det negativa resultatet kan nästan uteslutande hänföras till budgetåret 1995/96.

3.1.3 Regeringens bedömning

Riksgäldskontoret har inte uppnått det kvantitativa målet i förvaltningen av den nominella kronskulden. I förra årets skrivelse ifrågasatte regeringen utvärderingsmetoden av den operativa förvaltningen av nominell kronskuld. Detta ledde till att regeringen i riktlinjerna för år 2001 fastställde att Riksgäldskontoret inte förväntas ta positioner baserat på bedömningar av ränteutvecklingen i den operativa förvaltningen gentemot riktmärket. Därmed blir en utvärdering i relativa termer gentemot en riktmärkesportfölj inte meningsfull. Utvärderingen av den operativa kronförvaltningen kommer framdeles främst att ske i kvalitativa termer men i möjligaste mån innehålla kvantitativa beräkningar av effekterna på de absoluta kostnaderna. Även ur detta perspektiv kan resultatet under de gångna fem budgetåren för den operativa kronförvaltningen sägas vara av mindre intresse.

3.2 *Upplåning i utländsk valuta*

3.2.1 Principer för utvärderingen

Valutafördelningen och nivån på ränterisken i skulden i utländsk valuta fastställs av Riksgäldskontorets styrelse och avspeglas i riktmärket. Genom att styrelsen även fastställer gränser för avvikelser från riktmärket kan en aktiv förvaltning av valutaskulden bedrivas. På operativ nivå tas positioner på olika delmarknader genom förändringar dels i andelen skuld i en viss valuta, dels i löptid i genomsnitt och i respektive valuta för den faktiska skulden. Den operativa förvaltningen av valutaskulden är, till skillnad från den nominella kronskulden, inriktad på aktivt positionstagande gentemot riktmärket.

Riksgäldskontoret baserar sina positioner i huvudsak på överväganden om dels förväntad ränteutveckling, dels förväntad valutautveckling.

3.2.2 Resultat

Upplåningen under året skedde uteslutande via skuldbytesavtal eftersom kontoret dels erhåller lägre upplåningskostnader jämfört med alternativa upplåningsformer, dels främjar likviditeten på den inhemska statspappersmarknaden via ökade emissionsvolymerna i obligationslån.

Sedan februari 2000 sköter Riksgäldskontoret valutaförvaltningen med hjälp av två separata portföljer i stället för som tidigare med en enda riktmarksportfölj. Den ena portföljen, den ”passiva”, avser att på daglig basis placera skulden enligt riktmarkets valutafördelning och durationsmål. I den andra portföljen, den ”aktiva”, tas positioner inom de limiter som styrelsen fastställt. Utformningen av valutariktmärket har inneburit en ökad genomlysning och en enklare hantering av den aktiva såväl som den passiva portföljen. Bland annat mäts nu resultatet i den operativa förvaltningen direkt i de transaktioner som positionerna i den aktiva portföljen tagits med. Resultatet uppstår därmed som en relativ kostnad jämfört med kostnaden för den passiva (riktmärkes-)portföljen.

Resultatet i den operativa förvaltningen av valutaskulden uppgick till -604 miljoner kronor för år 2000, vilket är en försämring med ca 100 miljoner kronor i förhållande till år 1999. Positioner baserade på bedömningar av valutautveckling gav ett resultat på -714 miljoner kronor och förklarar därmed hela det negativa resultatet för året. Riksgäldskontoret bedömde att euron under år 2000 skulle inleda en återhämtning, främst gentemot USA-dollar och positionerade sig för en sådan utveckling. Eurons försvagning under 2000 innebar dock förluster i positioner gentemot dollarn och det brittiska pundet.

Räntepositionerna under år 2000 gav en vinst på 110 miljoner kronor. Resultatet uppstod i positioner tagna på en nedgång i den tyska tioårsräntan.

Positioner baserade på bedömningar av valutautveckling gav under perioden 1995/96–2000 ett positivt resultat på 1 miljard kronor. De tre senaste åren har dock valutareultatet varit negativa.

Genom att jämföra kontorets och de externa förvaltarnas resultat erhålls kompletterande information om måluppfyllelse i förvaltningen av valutaskulden och under vilket risktagande detta har skett.

En sådan jämförelse visar att Riksgäldskontoret för utvärderingsperioden i genomsnitt presterat ett bättre resultat än genomsnittet för de externa förvaltarna (0,90 respektive 0,60 % av förvaltnad skuld). För år 2000 uppvisar kontoret ett negativt resultat på 0,16 % av valutaskulden jämfört med förvaltarnas positiva resultat på 0,17 %.

3.2.3 Regeringens bedömning

I princip utvärderas upplåningen på de internationella kapitalmarknaderna genom jämförelser av kostnader för olika upplåningsstrategier i termer av USD Libor-ränta². På så vis kan direkt upplåning i utländsk valuta jämföras med upplåning som sker via skuldbytesavtal. De besparingar som uppnås via skuldbytesavtal påverkar den faktiska skulden och riktmarksportföljen för valutaskulden i samma omfattning. Besparingar avspeglas därmed inte i resultatet i den operativa förvaltningen gentemot valutariktmärket. Nyupplåningen

² USD Libor är en jämförelsestandard. Räntor i olika valutaslag och löptider transformeras till samma valuta (USD) och löptid (6 mån) vilket därmed möjliggör jämförelser mellan räntor på rättvisande grunder.

i utländsk valuta måste därför utvärderas separat. En skattning av skillnaderna mellan publika lån och skuldbytesavtal pekar dock på en besparing på drygt 500 miljarder kronor i nuvärdestermer.

Regeringens bedömning är att kontoret bedrivit en kostnadseffektiv upplåning på den internationella kapitalmarknaden jämfört med de alternativa upplåningsformer som står till buds. Den kostnadsfördel som kan uppnås via skuldbytesavtal har utnyttjats och utfallit fördelaktigt. Till minskning i lånekostnader bidrar även utvecklingen i statsbudgeten som skapat utrymme för en nettoamortering i utländsk valuta de senaste fyra åren. Enligt målet för den operativa förvaltningen av valutaskulden skall Riksgäldskontoret under en femårsperiod uppnå lägre kostnader i den faktiska skulden relativt kostnaden för den fastställda riktmärkesportföljen. Det sammanlagda resultatet för perioden 1995/96–2000 uppgår till drygt 4 miljarder kronor. Förvaltningen av valutaskulden har därmed uppfyllt det uppställda kvantitativa målet.

Riksgäldskontoret har i jämförelse med de externa förvaltarna presterat ett högre genomsnittligt resultat för femårsperioden, 0,90 % av förvaltad belopp jämfört med 0,60 %. Resultatet har uppnåtts utan att kontoret haft ett högre risktagande än de externa förvaltarna. Det bör dock noteras att de senaste årens resultat varit negativa.

3.3 *Upplåning i realobligationer*

3.3.1 Principer för utvärderingen

Realobligationer fyller enligt regeringen en viktig funktion i statens skuldportfölj eftersom de erbjuder möjligheter att ytterligare diversifiera statsskuldens sammansättning och minska beroendet av olika delmarknader. Realränteobligationen ger investeraren ett skydd mot inflationen. Regeringen angav i riktlinjerna för år 2000 att den utestående stocken av realränteobligationer inte skulle minska. En minskning kunde dock tillåtas av marknadsvårdande skäl.

3.3.2 Resultat

Resultatet för realobligationsupplåningen beräknas som den hittillsvarande kostnadsskillnaden mellan upplåning i nominella och reala obligationer. Denna mäts som skillnaden mellan förväntad inflation vid upplåningstillfället och realiserad inflation fram till utvärderingstillfället. Det slutliga resultatet av upplåningen i realobligationer föreligger därmed inte förrän vid tidpunkten då realobligationen har förfallit.

Det kalkylmässiga resultatet för upplåningen i realobligationer uppgick till 1,7 miljarder kronor för år 2000 och ackumulerat till 8,5 miljarder kronor under femårsperioden. Resultatet förklaras av att den realiserade inflationen även under år 2000 förblivit låg.

3.3.3 Regeringens bedömning

Regeringens mål för upplåningen i realobligationer är att den långsiktig skall innebära samma eller lägre kostnader än upplåningen på den nominella obligationsmarknaden. Riksgäldskontoret har uppnått det kvantitativa målet för den reala upplåningen. Resultatet är dock kopplat till den framtida utvecklingen i inflationen. Under förutsättning att inflationen ligger kvar på en låg nivå bör redan ackumulerade vinster kunna bli bestående. I annat fall riskerar det samlade resultatet i upplåningen att falla.

Under åren 1998–2000 har relativt små volymer realobligationer emitterats. Regeringen har i tidigare utvärderingar betonat vikten av att en aktiv marknadsvård bedrivs i syfte att öka likviditeten och effektiviteten i andrahandsmarknaden för realobligationer. De åtgärder som Riksgäldskontoret vidtagit under år 2000 bedöms ha bidragit till detta. Det är angeläget att utvecklingsarbetet även fortsättningsvis prioriteras i kontorets verksamhet.

3.4 Upplåning från hushållen

3.4.1 Principer för utvärderingen

Hushållsupplåningen utvärderas genom att kostnaden för upplåningen från hushållen jämförs med motsvarande upplåning i statsskuldväxlar och nominella statsobligationer. I kostnaden tas hänsyn till samtliga kostnader förknippade med hushållsupplåningen, även Riksgäldskontorets administrativa kostnader.

Regeringens mål för upplåningen på hushållsmarknaden är att uppnå största möjliga kostnadsbesparing i förhållande till alternativa upplåningsformer på penning- och obligationsmarknaden. Målet avser såväl upplåningen totalt som varje enskilt låneinstrument.

3.4.2 Resultat

Resultatet för upplåningen på hushållsmarknaden uppgick till 279 miljoner kronor för år 2000. Precis som för år 1999 kan nästan hela resultatet hänföras till premieobligationerna, detta trots att sparformen fortsatt att uppvisa en sjunkande volym.

För utvärderingsperioden svarar premieobligationerna för nästan 650 miljoner kronor av kostnadsbesparingen. Allemansspar svarar för knappt 390 miljoner kronor. Riksgäldsspar uppvisade ett negativt resultat (–35) för perioden. Kostnadsbesparingen uppgick dock till 5 miljoner kronor år 1999 respektive år 2000.

3.4.3 Regeringens bedömning

Under perioden 1995/96–2000 uppgick den samlade kostnadsbesparingen till en knapp miljard kronor vilket innebär att Riksgäldskontoret uppnått målet.

Verksamhetsmålet avser även de enskilda låneinstrumenten. I det här avseendet uppvisar Riksgäldsspar ett samlat negativt resultat för utvärderingsperioden. Detta beror främst på de kostnader som belastar resultatet under uppbyggnadsskedet åren 1997–1998. Sparformen uppvisar sedan år 1999 positiva resultat och stigande volymer.

Regeringen ser också positivt på de ansträngningar som Riksgäldskontoret gjort för att vårda andrahandsmarknaden för premieobligationer. Det bör dock betonas att likviditeten och rimliga prisnivåer bör tillhandahållas av marknaden. Riksgäldskontoret bör därför vara selektivt i sina stödjande insatser.

3.5 Teliaaffären

Uppköpen av statsobligationer i samband med delförsäljningen av Telia medförde större ränterörelser än både Riksgäldskontoret och marknaden räknade med. Även om kontoret tydligt hade markerat att uppköpsvolymerna var betingade av en bedömning av de intäkter som delprivatiseringen skulle ge blev obligationsmarknaden överraskad både av omfattningen av de först annonserade volymerna och sedan den bantning som genomfördes efter att Näringsdepartementet offentliggjort erbjudandet om försäljning.

Kostnaderna för räntesvängningarna uppstod till följd av dels de lägre räntor som kontoret tvingades köpa tillbaka obligationerna till, dels den osäkerhet som marknaden åsamkades i och med att förutsägbarheten minskade. Vinst och förluster kom att fördelas på ett delvis slumpmässigt sätt mellan olika aktörer och mellan placerare och staten.

I efterhand kan konstateras, en iakttagelse som också Riksgäldskontoret gjort, att tydligheten och pedagogiken i kommunikationen med marknadens aktörer kunde ha varit bättre.

Det kan i efterhand diskuteras om inte Riksgäldskontoret borde ha övervägt mer extraordinära åtgärder för att hantera de uppkomna överskotten. Det hade i sådana fall krävt att kontoret kunnat förutse att risken för kraftiga ränterörelser var stor. Regeringen kan inte med fog påstå att kontoret borde ha haft denna anteciperingsförmåga.

Kostnaderna för uppköpen är svårbedömda. De direkta statsfinansiella kostnaderna beräknas till ca 100 miljoner kronor om ränteskillnaden under uppköpen jämförs med en längre period efter uppköpen än vad kontoret utgått från. I den mån uppköpen bidrog till att permanenta nedgången i ränteskillnaden kan det inte uteslutas att kostnaderna för staten t.o.m. blev negativa. Även om regeringen inte vågar dra så pass långtgående slutsatser illustrerar detta svårigheten att beräkna kostnaderna.

3.6 Regeringens sammanfattande bedömning av Riksgäldskontorets operativa beslut

Sammanfattningsvis har Riksgäldskontorets förvaltning, enligt regeringens bedömning, bedrivits i enlighet med det i lag uppställda övergripande målet att långsiktigt minimera kostnaden för statsskulden med beaktande av risken i förvaltningen.

Motionerna

I *motion Fi39* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) som väckts med anledning av skrivelsen yrkas att Riksgäldsspar så snart som möjligt skall avvecklas. Motionärerna anser det olämpligt att staten agerar som en aktör på en konkurrensutsatt marknad för att dra till sig sparmedel från hushållen. Det ligger enligt motionärerna utanför Riksgäldskontorets huvuduppgifter.

Även i *motion Fi509* av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (båda fp) från allmänna motionstiden 2000 (yrkande 2) yrkas att Riksgäldskontorets upplåning från privatpersoner bör upphöra.

Utskottets ställningstagande

Allmänt om utskottets utvärdering

Tidigare år har skillnaden mellan Riksgäldskontorets strategiska beslut och den operativa förvaltningen markerats av på vilken nivå besluten har fattats inom Riksgäldskontoret. Kontorets styrelse har fattat de strategiska besluten och riksgäldsdirektören eller tjänstemän inom den operativa förvaltningen har fattat de operativa besluten. Därigenom har ansvarsfördelningen blivit relativt tydlig. I årets utvärdering sägs (se skrivelsen s. 14) att de strategiska besluten *i allmänhet* fattas av styrelsen. Det är snarare beslutens karaktär som avgör om besluten faller inom det strategiska området. Detta kan möjligen skapa oklarhet i ansvarsutkrävandet. Det kan också tas till intäkt för att hävda att det inte längre är lika meningsfullt att göra denna uppdelning. Riksgäldsdirektören är ordförande i Riksgäldskontorets styrelse och ytterst också ansvarig för den operativa förvaltningen. Han kan således antas ha ett betydande inflytande på besluten på alla nivåer. Utskottet redovisar därför sin bedömning av statens upplåning och skuldförvaltning i endast två delar, dels avseende regeringens beslut, dels Riksgäldskontorets beslut.

Utskottet vill också ta upp frågan om utformningen av skrivelsen. Det kan konstateras att utvärderingen inte genomgående är lättillgänglig. Den är mycket tekniskt inriktad och innehåller en mängd avancerade finansiella begrepp. Det är förståeligt mot bakgrund av att regeringen med skrivelsen vänder sig inte enbart till riksdagen utan också till Riksgäldskontoret och andra marknadsaktörer. Redovisningen bör dock kunna göras mer pedagogisk och tydlig utan avkall på kvalitet. Strävan bör vara att även den intresse-

rade allmänheten skall kunna tillgodogöra sig innehållet och kunna bilda sig en uppfattning om resultatet. Mer tekniska frågor bör kunna behandlas i särskilda fördjupningsavsnitt. Som nämns i skrivelsen är det också önskvärt att nå en mer stabil struktur i de utvärderingar som presenteras för riksdagen. Det skulle förbättra förutsättningarna för avnämarna att ta till sig innehållet i utvärderingen och inte minst skulle det underlätta möjligheterna att göra jämförelser mellan åren.

Utvärdering av regeringens beslut

Utskottets förslag i korthet

Utskottet understryker att resultatet av en förkortning av skuldens genomsnittliga löptid bör tolkas med försiktighet men instämmer i regeringens bedömning att besparingar kan förväntas uppnås utan att risken i skuldförvaltningen ökar mer än marginellt. En djupare utvärdering bör dock anstå tills en längre tidsperiod är tillgänglig för utvärdering.

Regeringens beslut om riktlinjer för såväl 1999 som 2000 syftade till att hålla skuldslagens andelar i statsskulden oförändrade. Regeringen ansåg sig inte ha någon grund för att göra ett annat antagande. Vidare angav regeringen att den genomsnittliga durationen i den nominella kronskulden och valutaskulden skulle minska från ca 3,0 år 1999 till 2,7 år vid utgången av 2000.

Det förstnämnda beslutet är inte meningsfullt att utvärdera på det gängse sättet mot en status quo-portfölj. Det ger ett nollresultat. Det andra beslutet kan däremot utvärderas och ger vid en jämförelse med ursprungsportföljen en kostnadsbesparing med ca 800 miljoner kronor.

Om man i utgångsläget har en positivt lutande avkastningskurva, dvs. att räntorna är högre ju längre löptiden är, kommer alltid en neddragning av skuldens löptid att ge ett positivt resultat. Denna kostnadsfördel måste vägas mot den ökning av risk som förkortningen innebär. Vidare måste en större andel av skulden refinansieras varje år, vilket innebär att ränteförändringar får större genomslag på emissionsräntorna. En mer bestämd slutsats om huruvida detta varit en framgångsrik strategi eller inte bör således anstå tills en längre period kan överblickas. Riksgäldskontorets modell för finansieringsstrategier indikerar att förkortningen har en försumbar effekt på risknivån. Utskottet är mot denna bakgrund beredd att godta regeringens slutsats att vissa kostnadsbesparingar bör kunna uppnås över en femårsperiod utan att risken ökar annat än marginellt.

Utvärdering av Riksgäldskontorets beslut

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser sammanfattningsvis att Riksgäldskontorets förvaltning bedrivits i enlighet med det i lag uppställda övergripande målet att långsiktigt minimera kostnaden för statsskulden med beaktande av risken i förvaltningen. Utskottet konstaterar i likhet med föregående år att det inte är möjligt att dra några entydiga slutsatser främst med hänsyn till de problem som föreligger vid en bedömning av resultatet inom upplåningen på den inhemska nominella marknaden, eftersom Riksgäldskontoret valt att inte bedriva en aktiv förvaltning av den nominella kronskulden.

Målet för den operativa förvaltningen av valutaskulden har uppfyllts.

Fördelning av skulden på olika skuldslag

Riksgäldskontoret har hanterat det strategiska mandatet för amorteringstakten av valutaskulden i linje med regeringens riktlinjer. De smärre avsteg som under 2000 gjordes avseende amorteringstakten var motiverade av de under året förändrade förutsättningarna för upplåningsprocessen.

Duration för den nominella skulden

Kontorets strategi med skilda durationer för kron- och valutaskulden har för åren 1999–2000 gett en försumbar skillnad i kostnad och risk jämfört med om den i riktlinjerna angivna durationen använts i båda riktmärkena. Utvärderingsperioden är ännu för kort för att några bestämda slutsatser skall kunna dras.

Valutasammansättning i valutaskulden

Med hänsyn till att utvärderingen syftar till att bedöma resultaten av statskuldsförvaltningen över en längre tidsperiod, är det för tidigt att utvärdera den strategiska positionen i schweizerfranc. Detta gäller även ändringen av andelen dollar som genomfördes så sent som i december år 2000.

Lån i utländsk valuta

Utskottet delar regeringens bedömning att kontoret bedrivit en kostnadseffektiv upplåning på den internationella kapitalmarknaden jämfört med de alternativa upplåningsformer som står till buds. Den kostnadsfördel som kan uppnås via skuldbytesavtal har utnyttjats och utfallit fördelaktigt. Till minskning i lånekostnader bidrar även utvecklingen i statsbudgeten som skapat utrymme för en nettoamortering i utländsk valuta de senaste fyra åren. Målet för den operativa förvaltningen av valutaskulden har uppfyllts. Det är också positivt att Riksgäldskontoret presterat ett bättre resultat än anlitade externa förvaltare, särskilt som detta inte har uppnåtts till priset av ett högre risktagande.

Nominella lån i svenska kronor

I årets skrivelse kommenterar regeringen frågan om hur aktivt Riksgäldskontoret bör vara i att ta positioner i förvaltningen av den nominella kronskulden. I sitt förslag till riktlinjer för år 2001 och bl.a. mot bakgrund av styr- och utvärderingsproblemen mot kronriktmärket, föreslog Riksgäldskontoret att utvärderingsmetoden skulle tas bort. Regeringen beslutade i riktlinjerna för år 2001 att utvärderingen av den operativa kronförvaltningen skulle ersättas med en mer kvalitativt inriktad utvärdering.

Utskottet konstaterar att huvuddelen av den svenska statsskulden, den nominella kronskulden, inte på ett enkelt sätt kan utvärderas mot det övergripande målet om kostnadsminimering genom att ställas i relation till en riktmarkesportfölj. Riksgäldskontoret anser att man på grund av sin marknadsledande ställning inte bör ta räntepositioner i syfte att göra kortsiktiga vinster. Detta kan få motsatt effekt på längre sikt. Riksgäldskontorets ansvar för en väl fungerande marknad leder kontoret till slutsatsen att kontoret inte bör bedriva aktiv förvaltning av den nominella kronskulden. Frågan uppkommer om kostnadsminimeringsmålet bör kompletteras med mål för de marknadsvårdande insatserna. Regeringen konstaterar att många beslut i statsskuldsvårdningen är av skuld- och marknadsvårdande karaktär som inte låter sig utvärderas i kvantitativa termer utan det bör i stället ske utifrån kvalitativa kriterier. Det finns anledning för utskottet att uppmärksamma att möjligheterna för regering och riksdag att t.ex. utvärdera skuld- och marknadsvårdande insatser på strategisk nivå är begränsade. Åtgärder med sådant syfte får samma effekter på både den förvaltade portföljen och riktmarkesportföljen. De kan således inte enkelt värderas i kostnadstermer. Metoderna bör således utvecklas. Möjligen finns det erfarenheter från utvärderingen av AP-fondernas verksamhet som kan tas till vara i sammanhanget. Där används t.ex. utomstående experter och revisorer i utvärderingen. Utskottet konstaterar i likhet med föregående år att det inte är alldeles enkelt att dra entydiga slutsatser främst med hänsyn till de problem som föreligger vid en bedömning av resultatet inom upplåningen på den inhemska nominella marknaden.

Det finns anledning understryka att utskottet delar uppfattningen att det mycket väl kan vara kostnadsminimerande på lång sikt att kontoret avstår från att försöka göra kortsiktiga räntevinster. Det är mot denna bakgrund mycket rimligt att utvärderingen görs över en längre tidsperiod och angeläget att finna former för en sådan utvärdering av förvaltningen av den nominella kronskulden.

Telia

Det konstateras i skrivelsen att det uppstod en svårsmärkbar samhällsekonomisk kostnad till följd av den ryckighet och osäkerhet som uppstod inför uppköpen. I efterhand kan konstateras att pedagogiken kunde ha varit bättre. Sannolikt har även marknadens aktörer dragit lärdomar av händelserna och står bättre förberedda i analysen av statsskuldspolitiken. Regeringen riktar ingen kritik mot Riksgäldskontoret men konstaterar att det i efterhand går att

dra vissa lärdomar av hanteringen av uppköpen. Detta gäller främst kommunikationen med marknaden och beredskapen för en större flexibilitet i hanteringen av t.ex. kreditrestriktionerna i de fall det finns skäl för att uppköp av statspapper kan åstadkomma stora ränterörelser.

Reala lån i svenska kronor

Utskottet delar regeringens uppfattning att Riksgäldskontoret har uppnått det kvantitativa målet för upplåningen i reala lån i svenska kronor.

Riksgäldskontorets marknadsvårdande insatser under år 2000 bedöms ha bidragit positivt till att öka likviditeten och effektiviteten i marknaden för realobligationer. Det framgår av skrivelsen att marknaden fortfarande uppvisar betydande brister, och det är angeläget att utvecklingsarbetet även fortsättningsvis prioriteras i kontorets verksamhet.

Upplåning från hushållen

Målet för upplåningen på hushållsmarknaden är att uppnå största möjliga kostnadsbesparing i förhållande till alternativa upplåningsformer på penning- och obligationsmarknaden. Målet avser såväl upplåningen totalt som varje enskilt låneinstrument. I kostnaden tas hänsyn till samtliga kostnader förknippade med hushållsupplåningen, även Riksgäldskontorets administrativa kostnader.

Riksgäldskontoret har uppnått det kvantitativa målet vad gäller det totala resultatet för hushållsupplåningen.

Riksgäldsspar

Utskottets förslag i korthet

Finansutskottet avstyrker två motioner med hänvisning till att det är viktigt att Riksgäldskontoret fortsätter att utveckla Riksgäldsspar till en attraktiv sparform på den svenska sparmarknaden.

Jämför reservation (m, kd, fp).

Målen för hushållsupplåningen gäller även de enskilda låneinstrumenten. Målet har i det här avseendet inte uppnåtts eftersom Riksgäldsspar uppvisar ett samlat negativt resultat för utvärderingsperioden. Sparformen introducerades 1997, och under uppbyggnadsskedet och fram t.o.m. 2000 uppvisade den ett underskott på 35 miljoner kronor. Uppbyggnadsskedet bedöms nu vara passerat. För de senaste åren, 1999 och 2000, uppgår överskottet till 5 miljoner kronor för vart och ett av åren, vilket är en avsevärd resultatförbättring. Sparandet har utvecklats starkt under slutet av 2000 och början av 2001.

Inte minst är detta viktigt för att kontoret skall kunna säkra stabilitet i sin upplåning på marknaden för hushållssparande. Utskottet avstyrker motionerna Fi39 (m) och Fi509 (fp) yrkande 2.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Riksgäldsspar (punkt 3) (m, kd, fp)

av Mats Odell (kd), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Karin Pilsäter (fp) och Carl-Axel Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Riksgäldsspar. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2000/01:Fi39 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) och 2000/01:Fi509 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (båda fp) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser av principiella skäl att Riksgäldskontoret inte bör fortsätta att utveckla sparformen Riksgäldsspar. Det är enligt vår uppfattning olämpligt att en statlig myndighet agerar som aktör på en konkurrensutsatt marknad för att attrahera inlåningsmedel från hushållen till en kontoliknande sparform som visar stora likheter med t.ex. vanlig bankinlåning. Riksgäldsspar bör således avvecklas snarast möjligt.

Vad vi anfört bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker vi delvis motionerna Fi39 (m) och Fi509 (fp) yrkande 2.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Regeringens skrivelse

I skrivelse 2000/01:104 behandlas regeringens riktlinjer för statskuldens förvaltning åren 1999 och 2000 samt Riksgäldskontorets upplåning och skuldförvaltning under budgetåren 1995/96–2000.

Följdmotion

I betänkandet behandlar utskottet nedan uppräknade motionsyrkanden i vilka föreslås att riksdagen fattar följande beslut.

2000/01:Fi39 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Riksgäldskontorets sparprodukt Riksgäldsspar avvecklas i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att all nyinlåning i Riksgäldsspar omedelbart bör upphöra, vilket ger en successiv avveckling, i enlighet med vad som anförs i motionen

Motion från allmänna motionstiden

2000/01:Fi509 av Karin Pilsäter och Lars Leijonborg (fp)

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upphörande av Riksgäldskontorets in- och utlåning till privatpersoner.